

- ШОБ жаңғырту үшін кредиттер мен жеңілдікті кредиттерге кепілдік беру және сақтандыру жүйесі арқылы қаржыландыру көздеріне қолжетімділікті жеңілдету (20 жыл мерзімге 1,05% мөлшерлеменен);

- зерттеулерді дамыту деңгейі бойынша жетекші рөлді Жапония технопарктері атқарады.

Қытай және Германия сияқты елдерде шағын және орта бизнесті белсенді қолдау және алға жылжыту басты басымдықтарының бірі болып табылады. Мысалы, Қытайда China SME Online (СМЕО) қоғамдық ақпараттық қызметі жұмыс істейді, ол ҚХР-ның барлық өңірлерінде өз қызметін жүргізеді, оның қызметтеріне күн сайын 200 000-нан астам клиент жүгінеді [3].

Ал Германияда, ісін жаңа бастаған кәсіпкерлердің барлығы мемлекеттен 50 мың еуро көлемінде өтеу мерзімі 20 жыл жеңілдікпен несиелену мүмкіндігіне ие. Инновациялық және ғылыми қызметті мемлекет өте белсенді қолдайды, мемлекет мұндай қызметті жүзеге асырғаны үшін ШОК субъектілерінің шығындарын 40 мың еуроға дейін өтейді [4].

Шетелдік тәжірибені зерделеу көрсеткендей, шағын және орта бизнес жан-жақты және тұрақты мемлекеттік қолдауды қажет етеді деген ереже шағын және орта бизнесті дамытудағы табыстың міндетті шарты болып табылады. Заңнаманы қабылдау және орындау, нақты кешенді бағдарламалардың бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру маңызды рөл атқарады. Ол әр түрлі нысандарда, бірінші кезекте өнімнің неғұрлым басым түрлерін өндіруді ынталандыру, шетелдік тауарлармен бәсекеге түсетін өндіріс пен қызмет көрсету салаларына салықтық жеңілдіктер беру, жеңілдетілген банктік несиелеу субсидиялары, ақпараттық-консультативтік және ғылыми-техникалық орталықтар құру, сақтандыру жүйелері, материалдық-техникалық жабдықтау жүйесін ұйымдастыру, даму арқылы ұсынылуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. А. Балдина. Роль и место субъектов малого и среднего предпринимательства в современных экономических условиях// Вестник Удмурдского университета, 2018
2. N. V. Kovalenko, T. A. Suleymanova. Domestic and foreign experience of state support for small and medium-sized entrepreneurship, 2020
3. Васюхин, О. В. О развитии малых и средних предприятий Китая// О Проблемы и перспективы экономики и управления : материалы III Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, декабрь 2017 г.).
4. Хусайнова А.Ф. Тенденции развития среднего и малого бизнеса в ЕС // Қазан, 2017

Берік Н., Русланов М., 2 курс (академика Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – аға оқытушы Ескендір Н.Н.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭКОНОМИКАСЫНДАҒЫ ТІКЕЛЕЙ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Әлемдік жаһандандудың және капиталдың халықаралық көші-қонының қазіргі заманғы үрдістері дамушы нарықтары бар елдер үшін тікелей шетелдік инвестицияларды (ТШИ) тарту негізінде ұлттық экономикаларды дамытудың жаңа перспективаларын ашады, бұл ретте экономиканы құрылымдық жаңғыртуды жүргізумен кешіктіретін Қазақстан үшін тікелей шетелдік инвестицияларды тарту және өнеркәсіпті транснационалдау проблемасы Ұлттық инвестициялық және ресурстық әлеуеттің болуын ескере отырып, стратегиялық қайта құрулардың жаңа бағыттарын таңдауды талап етеді.

Тікелей шетелдік инвестиция – шет ел инвесторы жүзеге асыратын инвестиция. Әлемдік экономикалық жүйені жаһандандыру жағдайында, сондай-ақ, Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздік алуына және ашық нарықтық экономиканың қалыптасуына байланысты шетелдік инвестиция объективті қажеттілікке айналып отыр.

Қазақстан үшін шетелде инвестициялар белгілі салаларда техника және технология жаңартылуы қажеттілігі және аймақтар дамуына ықпалдың қажеттілігі, КСРО-ның құлдырау нәтижесінде пайда болған өндірістегі диспропорцияны жеңу және жиналып келе жатқан артқақалушылықты жеңу үшін керек болды.

Қазақстан Республикасына инвестициялар ағынына қатысты жағдайдың да өз серпіні мен бірқатар ерекшеліктері бар.

2020 жылы тікелей шетелдік инвестициялардың (ТШИ) жаһандық ағындары COVID-19

пандемиясының экономикалық әсеріне байланысты 2019 жылмен салыстырғанда 49%-ға азайды. Ең үлкен құлдырау тікелей шетелдік инвестициялар ағыны 75% - ға қысқарған дамыған елдерде байқалды. Өз кезегінде, дамушы елдерде ағындар небәрі 12% - ға азайды. Жалпы 2020 жылы жаһандық ТШИ ағынының қысқаруы 30% -40% шегінде болжануда.

Дағдарыстың жағымсыз салдары Қазақстанды да айналып өтпеді. Объективті себептерге байланысты Қазақстан Республикасына тікелей шетелдік инвестициялардың жалпы ағыны 2020 жыл ішінде 32,2%-ға азайып, 12,6 млрд долларды құрады. Төмендеу негізінен шетелдік инвестициялар ағынының негізгі бөлігін құрайтын экономиканың тау-кен өндіру секторына ТШИ ағынының қысқаруымен байланысты. Бұл салада ТШИ ағыны 42,1%-ға немесе 4,5 млрд долларға қысқарды.

Бұл ретте, жаһандық дағдарысқа қарамастан, Қазақстан сыртқы инвестициялар үшін тартымды ел болып қала береді және өңірдегі шетелдік инвестициялар ағынының көрсеткіші бойынша сөзсіз көшбасшы болып табылады. Тәуелсіздік жылдары ҚР-ға ТШИ ағыны шамамен 350 млрд АҚШ долларын құрады. АҚШ. Соңғы бес жылда Қазақстан жыл сайын орта есеппен 21,3 млрд. АҚШ долл. тікелей шетелдік инвестициялар.

Зерттеу көрсеткендей, шетелдік валюта бағамының ауытқуы, девальвация, сыбайлас жемқорлық, қаржылық және басқару есептілігінің салыстырмалы түрде төмен сапасы, жергілікті банктік қаржыландыру және инфрақұрылым инвесторлардың кірістілікке қол жеткізуінің негізгі проблемалары болып қала береді. Соған қарамастан, тиісті мемлекеттік саясат кезінде шетелдік инвестициялар Қазақстанның инвестициялық әлеуетін арттыруға ықпал ете алады деп пайымдауға барлық негіз бар. Ел шетелдік инвесторларды өзінің стратегиялық тиімді орналасуымен, ресурстардың қол жетімділігімен және салыстырмалы түрде арзан жұмыс күшімен ғана емес, негізінен инвестициялық саясатты мемлекеттік реттеумен, тұрақты дамуға қол жеткізу және ұлттық экономиканы декарбонизациялау контекстінде жаһанданудың жаңа моделін құру үшін нақты қадамдарды жүзеге асырумен тарта алады.

Қорытындылай келе, басым салаларда перспективалы жобаларды жедел ілгерілету үшін бейінді инвесторлар үшін нақты ұсыныстар әзірлеу, басым жобалар бойынша олардың инфрақұрылым құрылысына арналған шығыстарын өтей отырып, инвесторлардың индустриялық-инновациялық инфрақұрылым объектілерін құруға мүдделілігін ынталандыру қажет; 2027 жылға қарай шетелдік инвесторлардың қатысуымен басым секторларда қаржыландыру көлемі 5 млн. теңге болатын 124 жоба мәлімделетін болады деп болжануда.

Әлемдік экономиканың құлдырауы жағдайында Қазақстанға инвестициялық процесті реттеу шараларын қабылдауда өз ұстанымы қажет. Бірлескен жұмысты үйлестіру, сыртқы әріптестермен өзара тиімді ынтымақтастықты құру, ірі халықаралық қаржы ұйымдары тарапынан институционалдық капиталды тарту арналарын іздеуді жандандыру, мысалы, трансшекаралық көлік инфрақұрылымына қатысты осындай басым салаларда өзара іс-қимылдың жаңа форматтарын табу алда тұр. Мемлекеттік саясат салааралық тізбектер бойынша шетелдік және жергілікті кәсіпорындардың өзара іс-қимылы үшін жағдайлар жасауға бағытталуы тиіс.

Әдебиеттер:

- 1 Обзор иностранных инвестиций в экономику Казахстана.-<http://ranking.kz/ru/>
- 2 Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің материалдары. - <http://www.stat.gov.kz>
- 2 Анализ существующих международных транспортных коридоров, проходящих через территории государств-членов. Аналитический доклад, Департамент транспорта и инфраструктуры, Евразийская экономическая комиссия, Москва, 2019, 23 с

Бисенов А.А., 1 курс магистратура (Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті)
Ғылыми жетекшісі-э.ғ.д., профессор Байжолова Р.А.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

Соңғы жылдары Қазақстан Республикасында денсаулық сақтау саласында, оның ішінде экономикалық аспектіде айтарлықтай өзгертулер болды. Негізгі бағыттардың бірі медициналық инфрақұрылымды дамыту және медициналық қызметтердің сапасын жақсарту болып табылады,